

**EUROOPAN UNIONIN
NEUVOSTO**

**Bryssel, 13. syyskuuta 2011 (13.09)
(OR. en)**

14045/11

CONSOM 142

SAATE

Lähettäjä:	Euroopan komission pääsihteerin puolesta Jordi AYET PUIGARNAU, johtaja
Saapunut:	9. syyskuuta 2011
Vastaanottaja:	Uwe CORSEPIUS, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	KOM(2011) 547 lopullinen
Asia:	KOMISSION KERTOMUS PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE Neljäs kertomus tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetun neuvoston direktiivin soveltamisesta (25. heinäkuuta 1985 annettu direktiivi 85/374/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 10. toukokuuta 1999 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 1999/34/EY)

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena komission asiakirja – KOM(2011) 547 lopullinen.

Liite: KOM(2011) 547 lopullinen

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 8.9.2011
KOM(2011) 547 lopullinen

**KOMISSION KERTOMUS PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN
TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE**

**Neljäs kertomus tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja
hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetun neuvoston direktiivin soveltamisesta
(25. heinäkuuta 1985 annettu direktiivi 85/374/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna
10. toukokuuta 1999 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä
1999/34/EY)**

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

**KOMISSION KERTOMUS PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN
TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE**

**Neljäs kertomus tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja
hallinnollisten määräysten lähentämisestä annetun neuvoston direktiivin soveltamisesta
(25. heinäkuuta 1985 annettu direktiivi 85/374/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna
10. toukokuuta 1999 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä
1999/34/EY)**

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO.....	3
2.	KOLMAS KERTOMUS DIREKTIIVIN 85/374/ETY SOVELTAMISESTA: 2001–2005.....	4
3.	DIREKTIIVIIN 85/374/ETY SOVELTAMINEN: 2006-2010	4
3.1.	Tuomioistuimen oikeuskäytäntö.....	5
3.1.1.	Ennakkoratkaisuasiat (SEUT-sopimuksen 267 artikla)	5
3.1.2.	Suorat kanteet (SEUT-sopimuksen 258 ja 260 artikla)	6
3.2.	Kansallisten asiantuntijoiden ja neuvoa-antavien ryhmien toimittamat tiedot	7
3.3.	Muut direktiivin soveltamiseen liittyvät kysymykset.....	10
4.	PÄÄTELMÄT	11

1. JOHDANTO

Direktiivin 85/374/ETY¹, jäljempänä 'direktiivi', tarkoituksena on lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä, joka koskee valmistajien vastuuta tuotteiden puutteellisesta turvallisuudesta johtuvista vahingoista. Direktiivissä vahvistetaan valmistajan tuottamuksesta riippumattoman vastuun periaate, jonka mukaan turvallisuudeltaan puutteellisen irtaimen esineen valmistajan on korvattava kaikki vahingot, jotka tuote aiheuttaa yksityishenkilöiden fyysiselle hyvinvoinnille tai omaisuudelle, riippumatta siitä, onko valmistaja laiminlyönyt velvollisuuksiaan.

Direktiiviä sovelletaan kaikkiin tuotteisiin², joita pidetään kaupan Euroopan talousalueella eli Euroopan unionin jäsenvaltioissa, Norjassa, Liechtensteinissa ja Islannissa. Siinä säädetään, että omaisuusvahingon korvaaminen rajataan yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitettuihin esineisiin omavastuun ollessa 500 euroa. Siinä vahvistetaan vanhentumisen määräajat ja kielletään sopimusehdot, joilla rajoitettaisiin valmistajan vastuuta tai poistettaisiin se. Direktiivissä vapautetaan valmistaja vastuusta, jos tämä voi näyttää toteen tietyt seikat eli jos hän voi esimerkiksi näyttää, että hän ei ole laskenut tuotetta liikkeelle, että tuotteen puutteellinen turvallisuus on seurausta siitä, että tuotteen on oltava viranomaisten antamien pakottavien määräysten mukainen, tai että laskettaessa tuote liikkeelle tieteellisen ja teknisen tiedon taso ei ollut sellainen, että puutteellinen turvallisuus olisi voitu havaita.

Direktiivi 85/374/ETY ei rajoita vahinkoa kärsineen oikeuksia sopimukseen perustuvaa vastuuta tai sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevien säännösten nojalla taikka sellaisen erityisen vastuujärjestelmän perusteella, joka on olemassa kyseisen direktiivin tiedoksiantohetkellä.³ Sillä ei myöskään vaikuteta aineettoman vahingon korvaamiseen kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Komissio tarkastelee direktiivin 21 artiklan mukaan määräajoin tuotevastuuta koskevan sääntelykehityksen tehokkuutta. Tähän mennessä komissio on laatinut kolme kertomusta direktiivin soveltamisesta.⁴

Käsillä oleva asiakirja on neljäs kertomus kyseisen direktiivin soveltamisesta. Se kattaa ajanjakson 2006–2010, ja siinä tarkastellaan direktiivin soveltamista EU:n 27 jäsenvaltiossa. Komissio on tätä varten osoittanut jäsenvaltioille ja epävirallisten neuvoa-antavien ryhmien

¹ Neuvoston direktiivi 85/374/ETY, annettu 25. heinäkuuta 1985, tuotevastuuta koskevien jäsenvaltioiden lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten lähentämisestä (EYVL L 21, 7.8.1985, s. 29), sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston 10. toukokuuta 1999 antamalla direktiivillä 1999/34/EY (EYVL L 141, 4.6.1999, s. 20, ja oikaisu EYVL L 283, 6.11.1999, s. 20).

² Direktiivillä 1999/34/EY laajennettiin direktiivin 85/374/ETY soveltamisala koskemaan maatalous- ja kalastustuotteita. Sitä vastoin ydinenergia on nimenomaisesti jätetty perusdirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle.

³ Unionin tuomioistuin on useaan otteeseen vahvistanut, että direktiivissä 85/374/ETY tarkoitettu järjestelmä ei sulje pois mahdollisuutta, että voitaisiin käyttää muita sopimukseen perustuvan vastuun tai sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun järjestelmiä, joilla on eri perusta (ks. esim. asia C-402/03, tuomio 10.1.2006, Kok. 2006, s. I-199).

⁴ KOM(1995) 617, 13. joulukuuta 1995; KOM(2000) 893, 31. tammikuuta 2001 ja KOM(2006) 496, 14. syyskuuta 2006.
(http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm).

jäsenille kyselyn, jossa se pyysi näiltä tietoja erityisesti edellisessä kertomuksessa esille tulleista seikoista.

2. KOLMAS KERTOMUS DIREKTIIVIN 85/374/ETY SOVELTAMISESTA: 2001–2005

Kolmannessa kertomuksessa direktiivin 85/374/ETY soveltamisesta tultiin siihen tulokseen, että direktiivillä on onnistuttu varmistamaan sopiva tasapaino kuluttajien intressien ja sisämarkkinapolitiikan välillä. Yleisenä päätelmänä kertomuksessa vahvistettiin, että direktiivin täytäntöönpano oli kaiken kaikkiaan tyydyttävää eikä siihen ollut tarpeen tehdä muutoksia. Vaikka kansallisten lainsäädäntöjen soveltamisesta aiheutuukin joskus eroja, nämä eivät vaikuta sisämarkkinoiden toimintaan.

Komissio ehdotti, että direktiivin toimivuuden tarkastelua jatketaan ja että keskitytään erityisesti niiden säännösten vaikutuksiin, jotka koskevat todistustaakkaa, puolustuksen perusteita ja 500 euron omavastuuta omaisuusvahinkojen yhteydessä, jotta toimiin voidaan ryhtyä siinä tapauksessa, että kansallisen tason erojen todetaan edellyttävän EU:n tason toimia.

3. DIREKTIIVIIN 85/374/ETY SOVELTAMINEN: 2006-2010

Komissio on viiteajanjaksolla edelleen valvonut direktiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä ja sen täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa.

Useimmissa jäsenvaltioissa direktiivin kansallisia täytäntöönpanosäännöksiä sovelletaan yleensä rinnan muiden sopimukseen perustuvaa vastuuta, sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta tai muuntyyppistä vastuuta koskevien säännösten kanssa. Tätä erilaisten säännösten rinnakkaiseloja, joka sallitaan direktiivin 13 artiklalla, pidetään myönteisenä, koska sääntöjen moninaisuus auttaa kohentamaan kuluttajansuojaa.

Tätä kertomusta laadittaessa saatujen tietojen mukaan joissakin jäsenvaltioissa – erityisesti Espanjassa, Italiassa, Itävallassa, Puolassa, Ranskassa ja Saksassa – on todettu tuotteita koskevien, direktiivin kansalliseen täytäntöönpanolakiin pohjautuvien korvausvaatimusten määrän kasvaneen. Joissakin näistä jäsenvaltioista voidaan todeta samalla tuotevastuuta koskevien korvausvaatimusten absoluuttisen määrän kasvu viime vuosina ja direktiivin käytön kasvu suhteessa muihin sopimus- tai siviilioikeudelliseen vastuuseen perustuviin toimintatapoihin.

Viime vuosina esitettyjen tuotteita koskevien korvausvaatimusten määrän kasvu johtuu pääasiassa ulkoisista tekijöistä, joita ovat muun muassa kuluttajien valppauden lisääntyminen ja heidän parempi järjestäytymisensä sekä tiedonsaantikeinojen parantuminen. Toisaalta menettelyyn liittyvät kustannukset vähentävät intoa ryhtyä tällaisiin toimiin tietyissä jäsenvaltioissa, kuten Yhdistyneessä kuningaskunnassa.

On kuitenkin todettava, että kansallisten tuomioistuinten käsiteltäviksi saatettujen asioiden nopea ratkaiseminen riippuu kansallisten siviilioikeusjärjestelmien nopeudesta ja tehokkuudesta. Tapauksissa, joissa vastuusta ei ole epäilystä (eli puutteellinen turvallisuus, vahinko ja syy-yhteys ovat selviä), korvausvaatimukset käsitellään tuomioistuinten

ulkopuolisessa riitojenratkaisumenettelyssä, joka osaltaan auttaa nopeasti korvaamaan vahinkoa kärsineelle taholle koituneet vahingot.⁵

3.1. Tuomioistuimen oikeuskäytäntö

Euroopan unionin tuomioistuin, jäljempänä 'tuomioistuin', on edelleen täsmentänyt direktiivin 85/374/ETY artiklaosaa ja näin osaltaan kaventanut tulkintaeroja. Se on useaan otteeseen lausunut käsityksensä tämän direktiivin ja kansallisten täytäntöönpanosäännösten välisistä yhteyksistä. Se on kommentoinut direktiivin 85/374/ETY kokonaisvaltaista yhdenmukaistamisen astetta, minkä vuoksi jäsenvaltiot eivät muun muassa voi säätää vanhentumisaikojen osalta kuluttajien kannalta edullisempia säännöksiä. Tuomioistuin on lisäksi vahvistanut, että jäsenvaltiot voivat pitää yllä objektiivisesta tai tuottamuksesta riippumattomasta vastuusta poikkeavia vastuujärjestelmiä, joiden mukaan välittäjien vastuu voidaan rinnastaa valmistajan vastuuseen laiminlyönnin tai väärinkäytöksen tapauksessa.

Tuomioistuin antoi vuosina 2006–2010 kuusi tuomiota direktiivistä 85/374/ETY. Kahdessa tapauksessa oli kyse tuomioista, jotka liittyivät asian viemiseen tuomioistuimen toiseen käsittelyyn (SEUT-sopimuksen 260 artikla, aiempi EY-sopimuksen 228 artikla).

3.1.1. Ennakkoratkaisuasiat (SEUT-sopimuksen 267 artikla)

Asiassa *Skov vastaan Bilka Lavrishvareus*⁶ tuomioistuin totesi, että direktiiviä 85/374/ETY on tulkittava siten, että sen kanssa on ristiriidassa kansallinen sääntö, jonka mukaan turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen toimittaja vastaa muissa kuin direktiivin 3 artiklan 3 kohdassa tyhjentävästi luetelluissa tapauksissa sellaisesta tuottamuksesta riippumattomasta vastuusta, joka kyseisellä direktiivillä luodaan ja asetetaan valmistajalle. Tuomioistuin täsmensi kuitenkin, ettei direktiivin kanssa ole ristiriidassa kansallinen sääntö, jonka mukaan tavarantoimittaja vastaa rajoituksetta valmistajan tuottamukseen perustuvasta vastuusta.

Tuomioistuin lausui asiassa *Declan O'Byrne vastaan Sanofi*⁷ kantansa tuotteen liikkeelle laskemisen käsitteestä, josta säädetään direktiivin 11 artiklassa ja joka katsotaan ajankohdaksi, josta lähtien turvallisuudeltaan puutteellisia tuotteita koskevien korvausvaatimusten vanhentumisaika käynnistyy. Tuomioistuin täsmensi lisäksi, että tuote lasketaan liikkeelle silloin, kun se siirretään pois valmistajan toteuttamasta valmistusprosessista ja kun se siirtyy myyntiprosessiin sellaisena kuin sitä tarjotaan yleisölle käyttöä tai kulutusta varten.

Tuomioistuin täsmensi edelleen direktiivin 11 artiklaa koskevaa tulkintaansa asiassa *Aventis Pasteur SA vastaan OB*⁸ antamassaan tuomiossa ja totesi, että kyseistä artiklaa on tulkittava siten, että se on esteenä kansallisen lainsäädännön, jossa sallitaan vastaajan osalta asianosaisseuraanto oikeudenkäynnin kuluessa, soveltamiselle siten, että se mahdollistaa sen,

⁵ Esimerkiksi Itävalta ja Latvia ovat ilmoittaneet lukuisista tuomioistuinten ulkopuolella sovituista riidoista, joista voidaan mainita vauvan putoaminen vaipanvaihtopöydältä, joka oli taittunut kokoon (1 500 euroa), jalkojen palovammat fonduesetin kahvan katkettua (2 500 euroa), myrkytyksestä aiheutuvat kivut ja oireet henkilön syötyä aterian, joka sisälsi hulluruohon siementen saastuttamaa hirssiä (1 000 euroa), sekä vakava loukkaantuminen henkilön pudottua viallisesta nojatuolista (5 000 euroa).

⁶ Asia C-402/03, tuomio 10.1.2006, Kok. 2006, s. I-199.

⁷ Asia C-127/04, tuomio 9.2.2006, Kok. 2006, s. I-1313.

⁸ Asia C-358/08, tuomio 2.12.2009, Kok. 2009, s. I-11305.

että kyseisen direktiivin 3 artiklassa tarkoitettu valmistaja voidaan mainitussa 11 artiklassa säädetyn määräajan päätyttyä haastaa vastaajaksi oikeudenkäyntiin, joka on pantu vireille kyseisen määräajan kuluessa muuta henkilöä vastaan. Tuomioistuimien täsmäsi kuitenkin vielä, että mainittua 11 artiklaa on kuitenkin tulkittava siten, että se ei ole esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin katsoo, että sellaisessa oikeudenkäynnissä, joka on kyseisessä 11 artiklassa säädetyn määräajan kuluessa pantu vireille direktiivin 85/374/ETY 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valmistajan täysin omistamaa tytäryhtiötä vastaan, kyseinen valmistaja voi tulla tämän tytäryhtiön sijaan, jos tuomioistuin toteaa, että kyseessä olevan tuotteen liikkeelle laskemisen suoritti itse asiassa tämä valmistaja.

Tuomioistuin tarkensi lisäksi tavarantoimittajan vastuuta. Direktiivin 3 artiklan 3 kohtaa on tältä osin tulkittava siten, että kun turvallisuudeltaan väitetysti puutteellisen tuotteen johdosta vahinkoa kärsinyt ei ole kohtuudella voinut selvittää kyseisen tuotteen valmistajan henkilöllisyyttä ennen kuin hän käytti oikeuksiaan tuotteen toimittajaan nähden, tätä toimittajaa on pidettävä valmistajana erityisesti direktiivin 11 artiklan soveltamiseksi, mikäli se ei ole ilmoittanut vahinkoa kärsineelle omasta aloitteestaan ja viipymättä valmistajan henkilöllisyyttä tai sitä, keneltä se itse hankki tuotteen, mistä kansallisen tuomioistuimen on varmistuttava kyseessä olevan tapauksen olosuhteet huomioon ottaen.

Asiassa *Moteurs Leroy Somerc vastaan Dalkia France*⁹ tuomioistuin ratkaisi asian niin, että direktiiviä on tulkittava siten, että se ei ole esteenä sille, että kansallista lainsäädäntöä tulkitaan tai vakiintunutta kansallista oikeuskäytäntöä sovelletaan siten, että vahinkoa kärsinyt voi vaatia korvausta vahingosta, joka on aiheutunut ammattikäyttöön tarkoitetulle esineelle, jota on käytetty tässä käyttötarkoituksessa, jos tämä vahinkoa kärsinyt vain näyttää toteen vahingon, tuotteen puutteellisen turvallisuuden sekä puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välisen syy-yhteyden.

3.1.2. Suorat kanteet (SEUT-sopimuksen 258 ja 260 artikla)

Asiassa *Komissio vastaan Ranskan tasavalta*¹⁰ 25. huhtikuuta 2002 antamassaan tuomiossa tuomioistuin totesi, että Ranska ei ollut pannut direktiiviä 85/374/ETY asianmukaisesti täytäntöön. Koska tämä tuomioistuimen tuomio pantiin vain osittain täytäntöön, komissio käynnisti menettelyn, jolla asia vietiin toisen kerran tuomioistuimen käsiteltäväksi SEUT-sopimuksen 260 artiklan mukaisesti (aiempi EY-sopimuksen 228 artikla).

Asiassa *Komissio vastaan Ranskan tasavalta*¹¹ 14. maaliskuuta 2006 antamassaan tuomiossa tuomioistuin katsoi, että koska Ranskan tasavalta katsoo edelleen, että turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen toimittaja on vastuussa samoin edellytyksin kuin valmistaja silloin, kun viimeksi mainittua ei voida tunnistaa, vaikka toimittaja on ilmoittanut vahinkoa kärsineelle kohtuullisessa ajassa sen, jolta hän on hankkinut tuotteen, Ranskan tasavalta ei ollut direktiivin 85/374/ETY 3 artiklan 3 kohdan täytäntöönpanon osalta toteuttanut 25. huhtikuuta 2002 annetun tuomion täysimääräiseksi täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä. Tuomioistuin velvoitti Ranskan tasavallan noudattamaan direktiiviä ja maksamaan uhkasakon, jonka määrä oli 31 650 euroa päivässä kultakin päivästä, jonka 25. huhtikuuta 2002 annetun tuomion täysimääräisen täytäntöönpanon edellyttämien toimenpiteiden

⁹ Asia C-285/08, tuomio 4.6.2009, Kok. 2009, s. I-4733.

¹⁰ Asia C-52/00, tuomio 25.4.2002, Kok. 2002, s. I-3827.

¹¹ Asia C-177/04, tuomio 14.3.2006, Kok. 2006, s. I-2461.

toteuttaminen viivästy, uuden tuomion julistamispäivästä alkaen. Ranska, joka joutui maksamaan uhkasakkoa yhteensä 795 600 euroa, täytti kaikki uuden tuomion vaatimukset.

Asiassa *Komissio vastaan Tanskan kuningaskunta*¹² 5. heinäkuuta 2007 antamassaan tuomiossa tuomioistuin katsoi, että Tanskan kuningaskunta ei ollut noudattanut direktiivin 85/374/ETY saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä johtuvia velvoitteitaan, koska se oli antanut ja pitänyt voimassa lainsäädäntöä, jossa direktiivin 3 artiklan 3 kohdan vastaisesti säädetään jakeluketjun jakelijan tuotevastuun syntyvän samoin edellytyksin kuin valmistajan tuotevastuun. Tanska toteutti tämän päätöksen pohjalta tarvittavat toimenpiteet saattaakseen lainsäädäntönsä direktiivin mukaiseksi.

3.2. Kansallisten asiantuntijoiden ja neuvoa-antavien ryhmien toimittamat tiedot

Kolmannen kertomuksen laadinnassa omaksutun toimintatavan mukaisesti komissio pyysi kansallisia viranomaisia ja epävirallisissa neuvoa-antavissa ryhmissä olevia asiasta kiinnostuneita tahoja esittämään käsityksensä direktiivin soveltamisesta ja tehokkuudesta tarkastelujaksolla. Tehtävänä oli arvioida direktiivin käytännön vaikutusta ja edellisessä kertomuksessa esille nostettuja kysymyksiä, joiden erilainen tulkinta kansallisissa tuomioistuimissa saattaa joskus johtaa siihen, että direktiiviä sovelletaan eri tavalla eri jäsenvaltioissa.

Tässä kertomuksessa esitetään tiivistelmä komission keräämistä tiedoista, jotka koskevat erityisesti todistustaakkaa, määräysten mukaisuuteen nojaavaa puolustuksen perustetta, kehittämiseen liittyvään riskiin nojaavaa puolustuksen perustetta sekä 500 euron omavastuuta omaisuusvahinkojen osalta.

– Todistustaakka (4 artikla)

Direktiivissä 85/374/ETY vahvistetaan, että vahinkoa kärsineen on näytettävä toteen vahinko, tuotteen puutteellinen turvallisuus sekä puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välinen syy-yhteys. Direktiivillä ei pyritä yhdenmukaistamaan jäsenvaltioiden kansallisia menettelytapasääntöjä, joissa on eroja niin aineellisen oikeuden kuin vaaditun näytön osalta.

Tuotevastuuta Euroopan unionissa käsitelleessä Lowellsin tutkimuksessa¹³ ja komission kolmannessa kertomuksessa direktiivin soveltamisesta oli jo todettu, että asiaa koskevassa oikeuskäytännössä on eroja. Eroja on eri jäsenvaltioiden päätösten välillä mutta myös yhden ja saman jäsenvaltion tuomioistuinten päätösten välillä.

Käytettävissä olevien tietojen pohjalta voidaan havaita eroja myös siinä, mitä näyttöä tarvitaan puutteellisen turvallisuuden osoittamiseksi. Esimerkiksi Belgian, Espanjan, Italian tai Ranskan tuomioistuimissa riittää, että valituksen tekijä näyttää toteen, että tuote ei ole täyttänyt sitä tehtävää, johon se on tarkoitettu. Muualla, esimerkiksi Saksassa tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa¹⁴, valituksen tekijän on näytettävä toteen tuotteen

¹² Asia C-327/05, tuomio 5.7.2007, Kok. 2007, s. I-93.

¹³ Lowells. Product liability in the European Union- A report for the European Commission- (Lowellsin raportti) 2003.
(http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm).

¹⁴ Englantilainen muutoksenhakutuomioistuin päätti kuitenkin asiassa *Ide vastaan ATB sales*, ettei kantajan täytynyt täsmällisesti osoittaa toteen sitä, millä tavalla tuotteen turvallisuus on puutteellinen, voidakseen osoittaa valmistajan vastuun (2008, WECA, Civ 424).

puutteellisen turvallisuuden tarkka luonne paljon yksityiskohtaisemmin. Käytettävissä olevien tietojen mukaan näyttää siltä, että Itävallan korkein oikeus on kehittänyt vakiintunutta oikeuskäytäntöä, jossa nämä kaksi kantaa sovitetaan yhteen.

Joidenkin jäsenvaltioiden viranomaiset (muun muassa Bulgarian, Italian, Latvian, Maltan, Ruotsin ja Slovakian) ovat kuitenkin sitä mieltä, että vahinkoa kärsineiden on erittäin vaikea näyttää toteen, että vahinko on aiheutunut tuotteen puutteellisesta turvallisuudesta. Nämä vaikeudet johtuvat erityisesti asiantuntijalausuntojen hankkimisen kalleudesta. Tilanteen helpottamiseksi jotkin näistä jäsenvaltioista katsovat, että direktiiviä olisi muutettava valmistajan vastuuta koskevan olettan tai todistustaakan kääntämistä koskevan mekanismin sisällyttämiseksi siihen.

Tämä säännös aiheuttaa kiistaa myös intressitahojen edustajien keskuudessa (kuluttajat, valmistajat, tavarantoimittajat, vakuutuksenantajat tai oikeusalalla toimivat). Kuluttajat korostavat sitä, että nimenomaan taloudellisista kustannuksista johtuen on joidenkin erittäin teknisten tuotteiden puutteellista turvallisuutta vaikea näyttää toteen. Lisäksi on vaikea osoittaa puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välinen syy-yhteys, kun vahinko on luonteeltaan monimutkainen. Kuluttajansuojan tehostamiseksi on todistustaakan kääntäminen heidän mielestään välttämätöntä.

Valmistajat ja vakuutuksenantajat puolestaan katsovat, että vaatimus vahingon ja tuotteen puutteellisen turvallisuuden välisen syy-yhteyden näyttämisestä toteen on olennainen, jotta voidaan säilyttää direktiivillä taattu valmistajien ja kuluttajien intressien välinen tasapaino. Heidän mukaansa todistustaakkaa koskevien sääntöjen löysäminen saisi kuluttajat ryhtymään oikeustoimiin silloinkin, kun vahingot ovat vähäisiä. Oikeusalalla toimivien mukaan valituksen tekijät pystyvät osoittamaan puutteellisen turvallisuuden ja vahingon välisen syy-yhteyden eri jäsenvaltioissa voimassa olevien todistamista koskevien sääntöjen pohjalta. Tästä on osoituksena turvallisuudeltaan puutteellisten tuotteiden aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskevien vaatimusten kasvava määrä.

– **Määräysten mukaisuuteen nojaava puolustuksen peruste (7 artiklan d alakohta)**

Direktiivissä 85/374/ETY säädetään, että valmistaja vapautuu kaikesta vastuusta, jos hän näyttää, että tuotteen puutteellinen turvallisuus on seurausta siitä, että tuotteen on oltava viranomaisten antamien pakottavien määräysten mukainen.

Komissio toteaa käytettävissä olevien tietojen pohjalta, ettei tästä perusteesta ole olemassa paljon oikeuskäytäntöä. Unkarin viranomaiset ovat tältä osin osoittaneet, että tämän tyyppiset asiat koskevat useimmiten ajoneuvoja ja lääkkeitä. Ajoneuvojen osalta Unkarin oikeuskäytännössä vahvistetaan harvoin valmistajan vastuu direktiivin kansallisen täytäntöönpanolain nojalla, mutta lääkkeiden ja muiden lääkinnällisten valmisteiden (erityisesti verituotteiden) osalta tuomioistuimet vahvistavat yleensä valmistajan vastuun. Slovakian viranomaisten mukaan kuluttajat käyttävät tältä osin harvoin korvauksensaantioikeuttaan. Sitä vastoin he tukeutuvat muihin oikeuksiinsa, kuten peruuttamisoikeuteen tai oikeuteen pyytää alennusta ostohinnasta tai saada vika korjatuksi.

Lääketeollisuuden edustajat Euroopassa ovat sitä mieltä, että direktiivillä säädettyssä vastuujärjestelmässä ei oteta riittävästi huomioon sitä, että lääkeala on erittäin säännelty. Heidän mukaansa lääkkeiden käyttö edellyttää yleensä terveydenhoitoalan ammattilaisten (kuten lääkäreiden, sairaanhoitajien tai farmaseuttien) suorittamaa ulkopuolista arviointia,

eikä valmistaja voi valvoa sitä, miten lääkkeitä määrätään ja annetaan. Tämä seikka olisi otettava huomioon analysoitaessa tuotteen puutteellista turvallisuutta ja valmistajan vastuuta.

– **Kehittämiseen liittyvään riskiin nojaava puolustuksen peruste (7 artiklan e alakohta)**

Direktiivissä 85/374/ETY säädetään, että valmistaja ei ole vastuussa, jos teknisen tiedon taso ei tuotetta liikkeelle laskiessa riittänyt puutteellisen turvallisuuden havaitsemiseen. Jäsenvaltiot voivat tältä osin ryhtyä poikkeustoimenpiteisiin.¹⁵

Komissio toteaa käytettävissä olevien tietojen pohjalta, että kansalliset tuomioistuimet eivät ole yksimielisiä siitä, käytetäänkö tätä puolustuksen perustetta kaikenkertyyppiseen puutteelliseen turvallisuuteen. Esimerkiksi Saksan korkein oikeus on todennut, ettei 7 artiklan e alakohtaa sovelleta koskaan valmistusvikoihin. Toiset tuomioistuimet, esimerkiksi Alankomaissa ja Yhdistyneessä kuningaskunnassa, eivät yhdy tähän tulkintaan. Huolimatta unionin tuomioistuimen asiassa *Komissio vastaan Yhdistynyt kuningaskunta*¹⁶ antamasta tuomiosta näyttää edelleenkin olevan epäilystä siitä, miten tuomioistuinten olisi tulkittava lauseketta ”*laskettaessa tuote liikkeelle tieteellisen ja teknisen tiedon taso ei ollut sellainen, että puutteellinen turvallisuus olisi voitu havaita*”.

Näiden samojen tietojen pohjalta näyttää siltä, että Itävallan korkein oikeus on todennut, että vapauttamista koskevaa säännöstä voidaan soveltaa tilanteessa, jossa tietynlaisen riskin havaitsi vasta tuomioistuimen nimeämä asiantuntija menettelyn yhteydessä toteutettujen kokeiden seurauksena eikä riski ollut asiantuntijoiden tiedossa ennen menettelyn käynnistämistä ja tuotteen liikkeelle laskemista.

Tietyt jäsenvaltiot pitävät nykyisin myös valmistajaa vastuussa kehittämiseen liittyvistä riskeistä. Esimerkkinä voidaan mainita, että tämä vastuu koskee kaikenkertyyppisiä tuotteita Luxemburgissa ja Suomessa. Espanjassa tätä puolustuksen perustetta ei käytetä tuomioistuinmenettelyissä, jotka liittyvät lääkkeisiin ja ihmisravinnoksi tarkoitettuihin elintarvikkeisiin. Muissa maissa (esimerkiksi Ranskassa) lauseketta ei sovelleta tiettyihin tuotteisiin eikä erityisolosuhteissa.

Tietyt kansalliset viranomaiset (muun muassa Bulgariassa ja Maltalla) katsovat, että direktiivin 7 artiklan e alakohdassa tarkoitettua säännöstä on tarkistettava, jotta voidaan poistaa tämä nimenomainen vastuun rajoittamiskeino. Niiden mielestä sen poistaminen parantaisi sisämarkkinoiden toimintaa. Muiden maiden (esimerkiksi Italian, Kreikan, Liettuan ja Yhdistyneen kuningaskunnan) viranomaiset katsovat, että tämä lauseke auttaa osaltaan pitämään tasapainossa tarpeen kannustaa innovatiivisten tuotteiden pitämistä kaupan ja kuluttajien suojelun, koska sen ansiosta voidaan vähentää yritysten vakuutuskustannuksia. Tällä puolustuksen perusteella kannustetaan niiden mukaan tekniikan ja tieteen innovaatioita lisäämättä kuitenkaan tuotteiden lopullisia kustannuksia.

¹⁵ Fondazione Rosselli. *Analysis of the Economic Impact of the Developpement risk Clause as provided by Directive 85/374/EEC on Liability for Defective products*. 2004. Tämän raportin mukaan ainoastaan Suomi ja Luxemburg eivät ole sisällyttäneet tätä puolustuksen perustetta lainsäädäntöönsä. (http://ec.europa.eu/enterprise/policies/single-market-goods/documents/liability/index_en.htm).

¹⁶ Asia C-300/95, tuomio 29.5.1997, Kok. 1997, s. I-2649.

Teollisuuden ja vakuutusalan edustajat katsovat, että tämän puolustuksen perusteen poistaminen hidastaisi innovointia ja uusien tuotteiden kehittelyä ja lisäisi vakuutuskustannuksia. Niiden mielestä se, että tämän perusteen poistamisella ei ole ollut merkittäviä vaikutuksia Luxemburgissa eikä Suomessa, johtuu näiden markkinoiden koosta. Sitä vastoin kuluttajien edustajat haluaisivat saada tämän vastuuta rajoittavan keinon poistetuksi. Ne korostavat sitä, että ankara vastuu pohjautuu periaatteeseen, jonka mukaan vaarallisesta toiminnasta hyötyvän henkilön on korvattava siitä aiheutuvat vahingot. Valmistajan pitäisi näin ollen katsoa olevan vastuussa silloinkin, kun aiheutuneet vahingot johtuvat riskistä, jota ei voitu havaita.

Tiettyjen lääkefirmojen edustajat kritisoivat Ranskan oikeuskäytäntöä, jossa kielletään vetoamasta kehittämiseen liittyvään riskiin täysin samanlaisten, vuosina 1988–1998 (täytäntöönpanosäädöksen päiväys) liikkeelle laskettujen tuotteiden osalta. Niiden mielestä tämä kanta ei ole direktiivin mukainen, koska vapauttamista koskevaa säännöstä ei voida hyväksyä tai hylätä täysin samanlaisen tuotteen liikkeellelaskemispäivän mukaan.

– **500 euron suuruinen omavastuuosuus (9 artikla)**

Direktiiviä 85/374/ETY sovelletaan yksityiseen käyttöön tai kulutukseen tarkoitetulle, muulle esineelle kuin turvallisuudeltaan puutteelliselle tuotteelle itselleen aiheutuneisiin vahinkoihin vähennettynä 500 euron omavastuumäärällä. Kolmannessa kertomuksessa todettiin, että kansalliset tuomioistuimet tulkitsevat tätä omavastuuta eri tavalla.

Joidenkin jäsenvaltioiden viranomaiset kannattavat nykyään tämän kynnyksen laskemista tai poistamista kuluttajansuojan tehostamiseksi. Romanian viranomaiset ovat ehdottaneet, että omavastuu asetettaisiin 200–500 euron tuntumaan, jolloin jäsenvaltiot saisivat asettaa määrän sellaiselle tasolle, joka parhaiten soveltuisi niiden alueella veloitettuihin hintoihin.

Intressitahojen osalta voidaan todeta, että teollisuuden edustajat katsovat, että kynnys on pidettävä vähintään nykyisellä tasollaan korvauksena ankarasta vastuusta, jota aletaan soveltaa tietystä vahingon tasosta lähtien. Näin voidaan samalla vähentää erityisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin kohdistuvia, vähäisiä omaisuusvahinkoja koskevia korvausvaatimuksia. Ne katsovat päin vastoin, että omavastuumäärää olisi korotettava inflaation ottamiseksi huomioon. Kuluttajien edustajat puolestaan vaativat omavastuun poistamista, jotta kaikista omaisuusvahingoista voitaisiin saada korvaus.

3.3. Muut direktiivin soveltamiseen liittyvät kysymykset

– **Oikeussuojan toteutuminen**

Direktiivi 85/374/ETY ei sisällä erityisiä säännöksiä vahinkoa kärsineiden käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista. Vahinkoa kärsineiden on turvauduttava kansallisiin oikeudellisiin ratkaisuihin.

Komissio muistuttaa, että sisämarkkinoiden kehittyminen edellyttää sitä, että kuluttajilla olisi valtioiden rajat ylittävissä tapauksissa helposti käytettävissään oikeussuojakeinot.

Tässä yhteydessä on edistytty merkittävästi siviiliasioissa tapahtuvan oikeudellisen yhteistyön alalla. Tämä koskee erityisesti riitojen vaihtoehtoisia ratkaisumenetelmiä ja vähäisiin vaatimuksiin sovellettavia menettelyjä.

– Tietojen kerääminen ja vaihtaminen

Komissiolla on vuodesta 2001 ollut käytettävissään kansallisten asiantuntijoiden verkosto (turvallisuudeltaan puutteellisia tuotteita koskevaa vastuuta käsittelevä asiantuntijaryhmä), joka auttaa komissiota keräämään hyödyllisiä ja/tai välttämättömiä tietoja sen selvittämiseksi, toimiiko direktiivi tyydyttävästi, ja tarvittaessa tarkastelemaan todettuja ongelmia. Verkosto ei ole kokoontunut vuoden 2004 jälkeen. Suurin osa jäsenvaltioista katsoo, ettei ole tarpeen pitää säännöllisiä kokouksia tietojen vaihtamiseksi vaan pikemminkin kokoontua tarpeen vaatiessa käsittelemään tiettyä asiaa. Uudet jäsenvaltiot kuitenkin yleisesti ottaen kannattavat säännöllisiä tietojenvaihtotapaamisia.

Tietojen keruun osalta voidaan todeta, että *Product Liability Forum of the British Institute of International and Comparative Law* pitää yllä tietokantaa tuotevastuukysymyksistä. Tämä tietokanta on verkossa ja sisältää tietoja direktiiviin 85/374/ETY liittyvistä säädöksistä ja tuomioistuinten päätöksistä kaikissa jäsenvaltioissa.¹⁷

4. PÄÄTELMÄT

Direktiivillä 85/374/ETY ei pyritä yhdenmukaistamaan kaikkia turvallisuudeltaan puutteellisia tuotteita koskevaan vastuuseen liittyvän lainsäädännön näkökohtia EU:ssa. Lisäksi unionin tuomioistuin edistää oikeuskäytännöllään ratkaisevasti direktiivin soveltamisalan määrittämistä ja sen asianmukaista ja yhtenäistä täytäntöönpanoa.

Käytettävissä olevien tietojen pohjalta direktiivin 85/374/ETY soveltamistilanne on samanlainen kuin edellisen kertomuksen aikaan. Näyttää kuitenkin siltä, että direktiiviin pohjautuvien korvausvaatimusten määrä on kasvanut joissakin jäsenvaltioissa samoin kuin niiden tuomioistuinten ulkopuolisten järjestelyjen määrä, joilla pyritään sopimaan korvauksesta vahinkoa kärsineen tahon ja vahingon aiheuttajan kesken.

Yleisesti ottaen direktiivin katsotaan varmistavan, että kuluttajansuoja ja valmistajien intressit pysyvät tasapainossa. Useimmissa tätä kertomusta varten toimitetuissa kommentteissa vahvistettiin, että direktiivi 85/374/ETY on väline, joka antaa todellisia mahdollisuuksia esittää vaatimuksia saada riittävällä tavalla korvattua turvallisuudeltaan puutteellisen tuotteen aiheuttamat vahingot.

Kansalliset asiantuntijat ja intressitahot tunnustavat yleisesti ottaen, että on tärkeää, että on olemassa tasapainoinen vastuujärjestely yritysten ja kuluttajien välisten suhteiden hallinnoimiseksi, ja katsovat, että direktiivillä onnistutaan sovittamaan yhteen mainitut eri intressit. Intressitahoilla on kuitenkin erilaisia näkemyksiä tiettyjen säännösten tehokkuudesta. Tämä koskee erityisesti niitä säännöksiä, jotka liittyvät todistustaakkaan, niihin puolustuksen perusteisiin, jotka nojaavat määräysten mukaisuuteen tai kehittämiseen liittyvään riskiin, sekä 500 euron omavastuuseen. Enimmiltä osin nämä erot olivat tulleet esiin jo edellisen kertomuksen yhteydessä.

Kuluttajat toivovat yleisesti laajempaa suojelua alhaisemmin kustannuksin, mikä merkitsisi esimerkiksi omavastuun poistamista. Valmistajat ja vakuutusenantajat sitä vastoin pelkäävät, että vähäisiä vahinkoja koskevat korvausvaatimukset saattavat kasvaa, ja ovat näin ollen

¹⁷ Ks. www.biicl.org/plf.

omavastuumäärän nostamisen kannalla. Tämä näkemys näkyy myös kansallisten asiantuntijoiden lausunnoissa.

Direktiivi 85/374/ETY näyttää näin ollen osaltaan edistävän valmistajien ja kuluttajien intressien tasapainoa, kun on kyse turvallisuudeltaan puutteellisia tuotteita koskevasta vastuusta. Komissio katsoo, etteivät mahdolliset eroavaisuudet aiheuta merkittäviä kaupan esteitä eivätkä vääristä kilpailua Euroopan unionissa. Komissio toteaa erityisesti, että vahinkoa kärsineet voivat vahvistaa syy-yhteyden tapauksissa, joissa turvallisuudeltaan puutteellinen tuote on aiheuttanut vahinkoa, riippumatta kansallisten menettelytapasääntöjen eroista. Lisäksi komissio katsoo, että niiden tietojen pohjalta, joita on käytettävissä puolustuksen perusteita tai 500 euron omavastuuta koskevien säännösten vaikutuksesta, voidaan päätellä, että direktiivi tarjoaa yhtenäisen kuluttajansuojan tason ja yhteisen perustan turvallisuudeltaan puutteellisia tuotteita koskevalle valmistajien vastuulle.

Kun otetaan huomioon se, että käytettävissä olevat tiedot eivät perustu riittävällä tavalla objektiivisiin tosiseikkoihin ja että yhden tai useamman säännöksen muuttaminen vaikuttaisi direktiivin yleiseen tasapainoon, komissio katsoo, että tässä vaiheessa on ennen aikaista tarkistaa direktiiviä.

Komissio seuraa seuraavan kertomuksen antamiseen saakka kaikkea kehitystä, joka saattaa vaikuttaa tähän tasapainoon. Se teettää tarvittaessa perusteellisen arvioinnin kansallisten asiantuntijoiden ja intressitahojen käsityksistä, jotta voidaan kartoittaa ongelmat ja löytää ratkaisut, jotka tyydyttäisivät useimpia asianosaisia.

xxx

Komissio pyytää Euroopan parlamenttia, neuvostoa ja Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa panemaan tämän kertomuksen merkille.